

[Automatisk tekstet av Autotekst med NB Whisper. Kan inneholde feil.]

[SPEAKER_02]

I stedet for at konfliktnivået blir økende i sensitive saker, kan man innlede dialog.

Når konflikten er store og tilliten tynnslett, kan samtale og samarbeid virke umulig.

Men hvis partene er villige, så kan man møtes rundt et bord i barneverns- og helsenemnda.

I samtaleprosess får foreldre, barn og barnevernstjenesten mulighet til å møtes på en helt annen måte, med fokus på kommunikasjon og et felles ansvar for barnets beste.

Her handler det ikke om å vinne en sak, men om å ta barnas og hverandres perspektiver og se om det er grunnlag for å finne veien videre for de berørte.

I rommet møtes partene som likeverdige, med gjensidig respekt for hverandre sine perspektiver og erfaringer.

Nemndas rolle er ikke å dømme, men å legge til rette.

Og fasilitere en samtale der løsninger kan vokse fram sammen.

[SPEAKER_01]

Du lytter nå til en episode av podkasten Kafé Student, som er laget av Institutt for sosialfag ved Universitetet i Stavanger.

Ja, i denne episoden skal vi altså få møte Merete Akerø Kasongo.

Hun jobber som nemndleder i barnevern- og helsenemnda i Rogaland.

Og hun brenner for ordningen med samtaleprosess i nemnda.

[SPEAKER_02]

Så da, Merete, kanskje du sier litt om deg sjøl?

Jo, jeg har jo jobba som nemndleder i snart ti år.

Og begynte faktisk i nemnda pga.

denne samtaleprosessordningen som vi skal snakke om.

Som advokat gjennom mange år, så hadde jeg opparbeida meg en gradvis økende interesse for mekling.

Men så begynte jeg jo som nemndleder, da.

Og der ønska jeg raskt å fordype meg litt i dette med mekling.

Og tok en spesialisering i forhold til mekling og konstruktiv konflikthåndtering.

Så det var litt om min vei inn til samtaleprosessen, da.

Så spennende.

[SPEAKER_01]

Ja, jeg heter Wenche Hovland.

Jeg jobber på Universitetet i Stavanger.

Jeg underviser.

Jeg står i en del ulike forskningsoppgaver i tillegg.

Jeg bør kanskje også si nå at jeg jobber også eller har noen oppdrag i nemnda som sakkyndig.

Så jeg har deltatt i noen samtaleprosesser med deg, men også med en del av dine kolleger.

Så nå skal vi altså inn i dette med samtaleprosess.

Det første jeg tenker på da, hvorfor skal vi ha samtaleprosesser?

[SPEAKER_02]

Ja, det er jo for å fremme dialog og kommunikasjon mellom partene. Samtaleprosess, det er jo i bunn og grunn mekling innenfor rammen av barnets beste, da.

Det er altså veldig ulikt den ellers rettssakslignende modellen vi har i nemnda ellers.

Og det er en mer uformell prosess, hvor målet er kommunikasjon og dialog, ikke et resultat som noen bestemmer ovenfra og ned.

Så dette betyr jo at alle deltakerne sitter samla rundt et bord, litt sånn som vi gjør nå, og de snakker sammen om familiens situasjon og samarbeider med barnevernstjenesten.

Denne prosessformen ble allerede foreslått i 2005.

Av Bårdsens lovutvalg, hvor de så at den domstolslignende prosessen i nemnda ofte økte konfliktnivået mellom partene, og påførte gjerne foreldrene krenkelser.

De så derfor behov for en mer uformell og familievennlig prosess.

Samtaleprosessen kom riktignok over ti år etterpå, da.

Og det kalles faktisk for et bradigmeskifte i nemnda.

Tanken var da at man skulle dempe konfliktnivået med denne ordningen.

Og antall rettsprosesser rundt barna håpte man jo da å redusere.

[SPEAKER_01]

Du har sagt litt om det som nemnda kan oppnå med å tilby en sånn samtaleprosess.

Er det andre forhold òg som blir viktig å ta med, tenker du?

[SPEAKER_02]

Jeg kan kanskje forklare litt dette paradigmeskiftet ... Hvorfor det er et ord man bruker.

For i stedet for at nemndleder avgjør saken, som en slags dommer, og skaper rettferdighet ut fra lover og regler mer direkte, så blir det litt sånn ovenfra og ned til partene.

I stedet for det, så kommer rettferdigheten fra partene sjøl.

Og altså mer nedenfra og opp.

Og det er jo de som har skoen på og vet hvor han trykker.

Så prosessformen har jo til hensikt å fremme dialog, men òg å bidra til at man kan få prøve ut hvordan fungerer dette i praksis for disse som har skoen på.

Det står jo nemlig da, altså i forskriften vår, at nemnda skal støtte partene i å utvikle sine egne løsninger på problemstillingene i saken.

Kort fortalt så ønsker nemnda å oppnå en bedre kommunikasjon og større grad av dialog mellom partene.

Og dette kan virke dempende for konfliktnivået for både barna og foreldrene.

Konsekvensen av dette er da forhåpentligvis at det vil bli færre antall rettssaker per familie, fordi partene føler seg hørt og forstått, og at samarbeidet bedres sånn at det blir enighet om tiltakene fremfor disse rettssakslignende møtene hvor partene står hardt på sine standpunkter og får en avgjørelse, da.

Konsekvensen av samtaleprosess er òg at den skaper langt flere og mer komplekse resultater enn det et vedtak kan gi partene.

Et bestemmende vedtak er jo som en matematisk formel som gir et

resultat.

Mens i samtaleprosess så bidrar partene til å skape mer skreddersydde løsninger.

Hvor ressursene rundt barna legges sammen sånn at tiltakene passer for de som saken faktisk gjelder, altså som har på skoen.

Og jeg vil gjerne føye til at jeg har mange eksempler på at samtaleprosess og i praksis bidrar til dette med å dempe konfliktnivået.

Jeg skal komme tilbake til det.

Men jeg ser og at i stedet for nye krenkelser gjennom en ordinær rettssak ...

så ventilerer foreldrene de tidligere krenkelsene de har opplevd.

Og partene kan jobbe med kommunikasjonen samtidig som de gradvis bygger opp tilliten og relasjonen seg imellom.

Men samtaleprosess er helt opp til partene.

Det er frivillig å delta i denne.

Og det er og mulig å trekke seg underveis.

Og jeg kan jo forklare litt og hvordan det funker i samtaleprosess.

Nå vet jo du dette, men lytterne våre vet det ikke.

Jeg og du har vært vertskap en del ganger i fellesskap.

Og da inviterer vi jo partene inn sammen med sine advokater.

Og vi serverer dem kaffe, vi har litt vann.

Og så har vi da en flip-over som vi bruker ganske aktivt.

For å ta opp det partene syns er viktig.

Da tar vi det liksom opp på tavla.

Og det har en veldig fin effekt, i forhold til at vi får sjekka litt ut hva det er de mener, når de prøver å pakke ut hva som er viktig for dem.

Så vi bruker jo forskjellige meklingsverktøy for å balansere dette.

Sånn at partene skal kunne kjenne på at de er så likestilt som mulig med den profesjonelle, offentlige parten.

Ordningen vår er også regulert i forskrift.

En samtaleprosess kan da vare i opptil ett år, er det forskriften sier.

Og en samtaleprosess kan være mange samtaler, altså samtalemøter som vi inviterer inn til.

Men innenfor denne rammen av ett år.

Og hvis partene ønsker samtaleprosess, så gis de anledning til å snakke sammen om det som er viktig for den enkelte.

Og så trekker vi jo og inn barnets stemme og barnets perspektiv.

Og noen ganger er barnet og til stede i rommet sammen med oss andre.

Og hvis alle partene vil finne løsninger, så kan de, men de må ikke, lage en avtale som eventuelt prøves ut i den perioden som de blir enige om å prøve den ut.

Og så settes det opp et nytt samtalemøte når de ønsker.

Så her hører du jo at frivilligheten går jo veldig igjen.

Det partene vil, det er det det kan bli.

[SPEAKER_01]

Hvor ofte møtes en i en sånn prosess?

Nå sier du noe om at en kan møtes, og det skal være avslutta innen et år.

Men hvor ofte er det liksom vanlig at en møtes?

[SPEAKER_02]

Dette varierer ut fra, selvfølgelig, som du er inne på, partenes behov.

Og nemnda skal vurdere òg barnets behov for avklaring, og vi har Barnestemme inni dette her.

Så det kommer ofte an på hva partene blir enige om i møtet.

Og der diskuterer de jo forskjellige tidsperspektiver.

Men innenfor forsvarlighetens grenser og barnets beste.

Jeg ser at det ofte er tre til seks måneder mellom møtene.

Men noen ganger vil det òg være kortere tidsintervall.

Og det kan være én måned.

F.eks.

hvis det er behov for det.

F.eks.

fordi det som skal prøves ut, det er ikke så tidkrevende.

Eller fordi det haster for barna at man kommer videre med saken, rett og slett.

Så her er det en veldig stor fleksibilitet i ordningen, som du kanskje hører.

[SPEAKER_01]

Du er opptatt av at det kan være noen barn som trenger en raskere avklaring.

For det å gå i de prosessene som egentlig skal være som er gode for barn, kan òg bli en belastning, fordi de må vente på den store avklaringen.

Er det sånn en tenker?

Ja.

[SPEAKER_02]

Altså, det kommer jo veldig an på hva barnet er forespeila som tema for samtaleprosessen.

Barnets stemme inni dette er jo veldig viktig i forhold til at barna kan være med og ...

Gi beskjed hvis det er midlertidige ordninger som f.eks.

ikke går etter planen.

At vi har gode prosesser rundt det, sånn at vi får beskjed hvis noe ikke er bra for barnet.

F.eks.

så kommuniserer jo òg partene til barnet hva som ble utfallet av det enkelte møtet.

Og da har jo barnet òg en sjanse til å kommentere på det, da.

Men dette med avklaring for barna kan gjøres i samtaleprosess.

Men det kan òg være sånn at det tar for lang tid i samtaleprosess å få det avklart.

Og da trenger man den avklaringen som det gir.

Bare sett en dato og få et vedtak.

Sant vel.

[SPEAKER_01]

Men jeg vet òg at du er opptatt av at denne prosessen skal være veldig kreativ.

[SPEAKER_02]

Veldig.

Og det fordrer jo at vi som vertskap lager en trygg arena for partene.

Først og fremst.

Når det ikke skal være et bestemmende vedtak, så er det viktig at man utnytter potensialet.

Det er ikke et ja eller nei til omsorgsovertakelse, sånn som f.eks. i et vedtak.

Men når alle møter med et åpent sinn, så kan de legge hodene og ressursene sammen.

Og ressursene, det kan være så mangt.

Ressursene det kan være tiltakene barnevernet kan igangsette.

Men òg ressurser rundt familien i nettverket dis.

Sånn at det er flere ressurser her som kan legge sammen til noe unikt som partene skaper sammen.

For å sammenligne med rettssaksmodellen, så er jo samtaleprosessen langt mer sensitiv.

Den er uformell.

Og den er helt klart bedre for barns deltakelse, når barn skal være med i møtene sjøl og er store nok til det.

Og det er partene som avgjør der hvilke tema som er relevante å ta opp.

Og ikke rettsregler som bestemmer hva som er viktig i saken.

Det er de sjøl som bestemmer hva som er viktig for saken.

Det handler om at vi som jurister og eksperter ... Du som barnefaglig ekspert, jeg som jurist.

Ikke skal overta partenes konflikt.

Og komme med en konklusjon ut fra rettsregler og vitenskapen ellers.

Man kan òg skape mer tilpassede løsninger, fordi konklusjonen ikke bare blir om begjæringen skal tas til følge eller ikke.

Det er noe mer enn vinn eller tap.

Når partene føler seg hardt og sett, og får muligheten til å reflektere over andre perspektiver, så vil resultatet oppleves mer legitimt for partene, de som har skoen på.

Og det kalles ofte for prosessrettferdighet.

[SPEAKER_01]

Merete, hva blir din rolle som nemndleder i dette?

[SPEAKER_02]

Da skal jeg ta kortversjonen på det, for den er veldig spennende.

Vi kan gjerne snakke mer om den i en annen episode.

Men hovedmålet er jo med den rollen at man tilrettelegger for partene.

Og at man skaper det trygge rommet som gjør at man kan ha den brainstormingen og den kreative prosessen som partene kan få lov til.

Vi skal bidra til at partenes interesser og behov klarlegges.

Og det kan òg være at vi må bidra til at de får ventilere ulike emosjoner.

For å komme ned på det planet der fjellene møtes.

Hvor det er trygt å finne kreative løsninger, selv om det kan være vanskelig samtidig.

Men så hjelper jo òg vi i nemnda med å støtte de i å identifisere

hva som er våre problemstillinger i familien.
Hvor er det vår sko trykker aller mest?
Og det er vanskelig felt å gå inn på.
Du hører jo med en gang hvor sensitivt det er.
Så der må man jo sette an den refleksive tonen.
Og du hører kanskje at av og til så senker jeg litt tempoet nå mens jeg snakker òg, for jeg kommer litt inn i det samtalerommet.
Og der gjør vi nettopp det.
Vi prøver liksom å ikke få folk til å dra raske konklusjoner, men å få folk ned på det mer, kall det, refleksive planet.
Og barnevernstjenesten pakker i møte ut alle sine bekymringer for familien.
Og der må vi òg støtte på den siden, sånn at det blir mulig for dem å få det til på en sensitiv og god måte.
Og foreldrene, ikke minst, gis anledning til å fortelle sin forståelse av bekymringen.
Og av barna.
Alle gis anledning til å komme med mer utdypende svar enn det vi får til i et forhandlingsmøte.
Der har vi ofte litt mer tidspress.
Og vi holder oss til et skript.
Så et av målene med samtaleprosessen er jo at partene skal bli klokere i fellesskap.
De ble jo bl.a.
klokere på at de prøver ut nye ting.
Men òg at de henter inn informasjon i saken som gjør at de blir klokere på veien videre.

[SPEAKER_01]

Så en veldig sånn demokratisk rolle beskriver du nå, sant.
Men det ligger òg en del ansvar i den rollen din som nemndsleder.
For du skal òg være vokter av barnets beste og forsvarlighetskrav og disse tingene òg.
Den makta ligger der likevel.
Stemmer ikke det?
Det er helt riktig.

[SPEAKER_02]

Og jeg og du har jo sittet på den makta sammen i samtalemøter.
Og det krever jo en innlevelse i saken som gjør at vi klarer på en måte i vårt forberedende møte å tegne litt opp.
Hvor er det noen potensielle grenser her?
Men jeg må jo òg si at min erfaring er jo faktisk at de som kommer i nemnda, er godt forberedt.
Og at de har reflektert litt på forhånd.
Vi har barnets beste som et fellesmål.
Og at det er veldig sjelden at man må trekke i den sikkerhetsventilen hvor vi bare må ende opp med å henvise saken til en mer rettssakslignende behandling.
Det er jo bare at vi avslutter samtaleprosessen da.
Så vi går ikke inn og sier 'dette var barnets beste', 'dette'.
Men vi ser at hvis det går på akkord med barnets beste, eller det ikke oppnås dialog, eller det kan være ...
Så er det altså en mulighet i forskriften til at vi kan si at nei,

nå henviser vi den saken til vanlig behandling.
Det blir mer rettssikkert for sakens del.

[SPEAKER_01]

Og da trer du helt til sides.
Da skal du ikke ha den saken videre.

[SPEAKER_02]

Og det er jeg glad for at du tar opp, for det er et veldig viktig element i dette.
Det gjør at partene kan snakke mer trygt sammen.
For hvis vi og du er vertskap i nemnda i en sak, eller andre, så trekker vi oss helt ut av saken hvis de ikke finner en løsning.
Og det som da står igjen som et avtrykk av det møtet, det er det partene har tatt inn i møteboka.

[SPEAKER_01]

Så det er jo ... Alle de erfaringene du har hatt, så er det nok en del samtaleprosesser som har gjort at du tenker at dette ble en suksess.
Dette fikk vi til.
Kanskje du drar oss litt inn i dette.
Hva er det som skjer når vi virkelig får til noe?

[SPEAKER_02]

Jeg har mange eksempler på at samtaleprosessen blir noe som partene ser ut til å oppleve som riktig for dem, og hvor de viser stor kreativitet.
Det er det som er et av høydepunktene når man merker at det blir en veldig konstruktiv håndtering av komplekse problematikk.
Og så finner de jo noen ganger øg løsninger vi aldri hadde trodd på forhånd.
Og jeg lar meg stadig overraske.
Og jeg kan ta noen eksempler på elementer som typisk kan inngå.
Det er veldig mange kreative løsninger når man ser på hvor skal barnet bo i en periode.
F.eks.
så kan det være at barnet blir bare boende.
Fordi far som strever med sinnemestring og tyr til vold, han kan flytte inn hos besteforeldrene istedenfor.
Eller det kan være sånn at det er noen som flytter inn i huset for å styrke omsorgen i hjemmet.
Og så kan man øg ha elementer hvor det er mor med rusproblematikk som flytter ut og får en god behandling.
Sånn at det kan bli utsikt til bedring.
Og så kan det øg være eksempler på mer omfattende måter å bli klokere på.
Ved at de sendes til foreldre og barn-senteret.
Familien, det er jo for de yngre barna.
Der kan partene velge å starte opp et sånt løp.
Med en god dialog og bygge opp tilliten.
Og så blir man klokere ut fra at de flytter inn på et senter og får noen evalueringer og eventuelt veiledning der.
Så det eksisterer jo et enormt mulder av forskjellige tiltak og i

alle fall utrolig mange kombinasjoner av tiltak som kan gjøre at det skapes veldig kreative, midlertidige ordninger.

Og en annen faktor er at familiene blir stadig mer komplekse og sammensatte.

Vi har mine, dine og eventuelt våre barn.

Og da kan det òg være søsken som må flytte.

Jeg ble også imponert over en tidligere stefar som påtok seg ansvar for ekskona sitt særkullsbarn i en periode for å løse en familiekrise hos henne.

Andre elementer kan være tanter og onkler, det kan være besteforeldre som overtar omsorgen for barnet i påvente av at foreldrene kan ha omsorgen sjøl.

Så nå har jeg nevnt bare noen elementer.

Og det der kan aldri bli en uttømmende liste, det kan jeg love deg.

[SPEAKER_01]

Jeg tenker, Merete, for når vi tar eksempler nå, så hører jeg på mange eksempler som handler om at barnet er i en situasjon der det kanskje skal flytte.

Men jeg vet òg at en del av de sakene som går til samtaleprosesser, handler det om samvær.

Hvordan tenker du at de sakene egner seg for samtaleprosess?

[SPEAKER_02]

Samtaleprosess er jo utrolig velegnet i forhold til dette spørsmålet.

Jeg er veldig glad for at du tar opp det.

Nå har jeg ikke vært så veldig inne på det.

Men når nemnda fastsetter et førstegangssamvær i et vedtak, så har man ikke prøvd ut dette konseptet tidligere.

Fordi barna har jo bodd hjemme.

Sånn at hvis man får et vedtak på det, så er det jo liksom at man baserer seg på rettsreglene rundt dette og vitenskapen og kommer til et resultat ut fra det.

Og så er det ikke sikkert det alltid blir sånn som vi tror.

Allikevel.

Men det som er veldig flott i forhold til samtaleprosess og samvær, det er at man har muligheten for å i større grad prøve ut forskjellige former for samværsutøvelse.

Og man får òg sjekka ut barnet sine reaksjoner i forhold til det.

Og nå mener jeg jo ikke at de skal bli noen prøvekaniner, eller sånn, men til en viss grad vil man kunne få notert seg reaksjonene og brakt det inn under evalueringen.

Og det er jo en veldig fleksibel prosess.

Og noen ganger så blir jo veien til underveis med mulighet for å tilpasse samværende sånn at de oppleves gode for alle.

Det er ofte små justeringer av samvær.

Eller kall det gjerne sånn ... Det at man skaper en mer naturlig samværsform.

F.eks.

Og dette er ikke alltid at det passer, men jeg har erfart at det å ta del i barnets fritidsaktiviteter på en eller annen måte kan bli en veldig sånn meningsfull form for samvær.

Uten at det er et helt vanlig samvær, men det skaper en naturlig

kontaktform på et vis.

I noen tilfeller.

Men det er altså sånn at når man da har prøvd ut samvær over en periode, forskjellige typer samvær, så har man jo da, når man til slutt skriver et vedtak, en mer velbegrunna oppfatning av hva som faktisk fungerer for akkurat denne familien i forhold til samvær.

[SPEAKER_01]

Jeg vet at vi har vært inne på det, du har vært inne på det, Merete. Dette med ulike suksessfaktorer for gode samtaleprosesser.

Men jeg vet òg at du har mange andre gode poenger.

Skal vi ta litt mer av de poengene?

Ja, gjerne.

[SPEAKER_02]

Jeg elsker jo å snakke om det.

Men vi skal komme inn på utfordringer òg, for all del.

Den største suksessfaktoren er jo hvis partene er godt informert om ordningen på forhånd.

Og at de gjerne sammen med sin advokat har fått reflektert over interessene og behovene som ligger til grunn for standpunktene de har i saken.

At de har begynt å grave litt i det.

Og reflekterer rundt det gjerne òg.

Og så er det òg viktig at man ikke låser seg på forhånd, men at man møter med et åpent sinn.

Og jeg har full forståelse for at dette krever mye, spesielt av barnevernstjenesten.

Selv om det er en profesjonell aktør, så er det veldig krevende.

Og jeg tror at hvis jeg hadde vært kontaktpersonen i barnevernet, så ville jeg ha forberedt meg langt mer til en samtaleprosess enn til en ordinær rettssakslignende forhandlingsmøte.

Man skal virkelig kunne fremlegge enhver bekymring.

Veldig konkretisert og i detalj.

Og man skal presentere det på en sensitiv og en måte som ikke gjør at motparten kommer i forsvarsposisjonen som vi har lett for å falle inn i når vi står i en vanskelig sak.

Og man skal ha god oversikt over de eksisterende tiltakene som kan være potensielle i saken.

Og så må man ta høyde for at det skapes noe i selve samtalemøtet.

Så man må liksom være klar for å reflektere videre.

I forhold til at man typisk får inn kanskje nye opplysninger.

At saken kanskje ikke var så unyansert som man trodde i første omgang.

Men at man får i større grad fram nyansene, da.

Så jeg ser klart en forskjell i det å gå i et forhandlingsmøte og redegjøre for beslutninger som allerede er tatt, og bare begrunne de.

I forhold til det å reflektere på sparket, da.

Over ... Selvfølgelig på sparket, nå sier jeg det, men man får jo òg arbeidspauser.

Det glemte jeg å si i sted.

Men man får jo arbeidspause sammen med advokaten underveis.

Og de er jo veldig viktige å ta hvis man føler at man trenger de.

Men at man reflekterer nøye over hva er egentlig ...
Hovedproblemet i familien og hvordan man kan ivareta familien og
hvilke løsninger som fins på problematikken man ser for seg.
Når det gjelder å identifisere problematikken i familien, vil dette
også langt på vei handle om en kompleksitet i forhold til at man må
velge arbeidshypotese.
Og ofte flere enn én.
Og der er jo samtaleprosessen veldig gull.
For når man kommer inn der, og den sakkyndige kommer inn i saken og
ikke har vært en del av saken tidligere, så kan det komme fram
generelle formuleringer som kan bli veldig viktige å ta inn i
partenes prosess rundt problemene i familien.
Og for eksempel så syns jeg det er veldig gull når man merker at ...
Barnevernstjenesten har i noen tilfeller begrensa seg til én
arbeidshypotese.
Som f.eks.
da ... La oss ta traumer, kan være en hypotese de jobber ut ifra.
Og så er alt linka opp mot det.
Og så kan man komme i nemnda i samtaleprosess.
Og så skjønner man på den sakkyndige etter hvert at her kan det være
enda mer komplekst.
Kanskje det kan handle om noe som er mer genetisk betinga hos barna.
Og så får man plutselig en arbeidshypotese som blir mer
differensialdiagnostisk.
Hvem vet?
Men hvis jeg var kontaktperson i barnevernstjenesten, ville jeg
blitt veldig spent på å gå i en samtaleprosess.
For jo mer åpent sinn man har for å ta inn perspektivene, både fra
den sakkyndige og fra partene ...
Så kan det oppstå nye tanker i forhold til det man hadde da man
jobbet direkte med familien tidligere.
Og det er krevende.
Jeg legger ikke skjul på at det er krevende.

[SPEAKER_01]

Det er veldig, veldig krevende, og så er det også veldig spennende,
sant vel, Merete.
Du har allerede sagt dette med at den sakkyndige og din rolle som
nemndleder omtaler det som et vertskap, sant?
Men kan du si enda litt mer om selve fremgangsmåten, eller selve
metoden, samtaleprosess bygger på?

[SPEAKER_02]

Ja.
Samtaleprosess, det bygger jo på Den refleksive modell.
Som er en meklingsmodell fra Vibeke Vindeløv.
Og jeg skal komme tilbake til et boktips som beskriver denne enda
mer inngående.
Men jeg vil gjerne også lede oss litt til dette med vertskapet, for
der er det skrevet noe.
Dette har jeg henta fra forskningsartikkelen til Torstein Røed, som
har en artikkel i FAB.
Han er nemndleder og daglig leder i Vestland.
Og den anbefaler jeg folk å lese.

Den er veldig fin og beskriver dette med vertskapsrollen enda nærmere.
Men jeg vil trekke fram noen korte highlights.
Som godt vertskap skal vi sørge for i nemndene at partene kommuniserer trygt og godt sammen om hva som er viktig for dem nå og framover.
Og vi anerkjenner partene.
Vi stiller utdypende spørsmål.
Vi speiler partene.
Vi oppsummerer det de sier, og vinkler dem litt videre.
Og vi stiller utdypende spørsmål, refleksive spørsmål, og hjelper partene med å fange opp det som ligger bak standpunktene i saken.
Vi hjelper òg med maktubalansen, som vi var inne på tidligere.
Med å bruke empowerment for å balansere partene.
Sånn at alle skal føle seg sett og hørt og likeverdige i størst mulig grad.
Sånn er vi et vertskap.
Sånn er det ikke et vertskap.

[SPEAKER_01]

Du har skrevet en artikkel som òg er blitt publisert i FAB om barnets stemme i samtaleprosess.
Husker du artikkelen og kan du si noe litt om den?

[SPEAKER_02]

Ja.
Og den ble jo veldig lang, den artikkelen, dessverre.
Men kortversjonen skal jeg prøve å gi deg.
Den er jo at barna, de må høres systematisk hvis de vil.
Dette er jo helt frivillig, det òg.
Og involvere stjerner så bredt som mulig i forhold til det som de ønsker sjøl.
At de kan uttale seg om alt mulig som er viktig for dem, sånn som partene gjør.
For det som er viktig for dem, det kan jo være noe helt annet enn det som er viktig for de voksne som etterpå sitter i rommet.
Så det å gi rettigheter på linje med de øvrige partene, det er veldig viktig.
Og der merka jo jeg, når jeg skrev den artikkelen og gjorde et dypdykk, at vi har jo en vei å gå der.
Vi kan jo bli mye bedre på dette.
Hvis vi legger opp til mer bredde i barnesamtalene.
At vi lager det trygge rommet som gjør at barna kan delta like aktivt i hva skal en prøveordning være.
For eksempel så jeg for meg at det kan være litt hunder og katter som skal flytte.
Det å dempe konflikten rundt barna, og barnas lojalitetskonflikt ...
Enten om de føler seg dratt foreldrene imellom, og eller dras mellom barnevernet og foreldrene.
Og det at konflikten ikke blir rettsliggjort og tilspisses av den grunn, og gjerne da må gjentas mange ganger fordi man anker og sånt, det er mye bedre òg for barn å delta i denne mer barnevennlige prosessen enn i en ordinær og formell behandling.
Når barn blir parter, så deltar de jo helt sikkert.

Men ellers så kan òg barn i denne prosessformen delta før de har blitt parter og oppnådd alderen for det.
Hvis vi legger til rette for det, sånn at det blir et trygt rom òg for barna.

Og det er viktig at det tas på alvor når barn ønsker en avklaring. Dette kan òg gjøres i samtaleprosess, men det kan ikke gjøres med for lange prøveordninger.

Og det vil kunne være behov for rask beramning av forhandlingsmøtet hvis partene ikke klarer å lande en omforent løsning der og da, i f.eks.

samtalemøte 1.

Men mye av det jeg kom fram til i artikkelen, handla jo om at det er måten vi legger dette opp på, som vil si om samtaleprosess blir en bra prosessform for disse barna.

Og der har det jo veldig stor betydning at man, kort fortalt, gir barna det de har krav på i henhold til FNs barnekonvensjon.

... hvordan de kan påvirke den på en måte som blir synliggjort.

Men òg sånn at de får utfallet av møtet og mulighet til å kommentere hva som ble resultatet fra møtet, og hva de syns om det.

Og så òg at de kan trekke i en slags sikkerhetsventil, hvis det skulle være noe.

... noen de har tiltro til, hvis prøveordningen ikke fungerer som den skal.

Så det er viktig at vi legger opp veldig konkret i henhold til hvordan det enkelte barn ønsker å være med i prosessen, da.

Noen barn har advokat.

Da kan enten barnet bli med i møtet, eller barnet kan holde seg i et rom i nærheten, så kan advokaten gå litt mellom.

Vi legger opp veldig tilpassa samtaleprosesser når barn òg vil delta.

[SPEAKER_01]

Jeg vet òg at vi ofte har et møte med barnet før samtaleprosessmøtet.

At vi har et formøte med barn.

[SPEAKER_02]

Og det er faktisk i Proba, som har evaluert samtaleprosessordningen, så kom det fram at vi har enda større potensial til å ha flere formøter.

Det er med barn som har partsrettigheter.

Og at vi kan gjerne oppfordre til det i sakene våre.

For det er gjennomgående veldig god kritikk av disse møtene fra ungdommenes side.

Men akkurat per i dag så har vi litt lav prosent å vise til på antall formøter.

Barn uten partsrettigheter, altså de som ikke har egen advokat, de høres som regel i forkant av samtalemøtene, og det kaller vi for en barnesamtale.

Og så gis de òg anledning til å delta i selve samtalemøtet, men ofte så er det ikke noe de ønsker.

Og hvis de er barn med partsrettigheter, så har de jo en rett til å være i møte hvis de sjøl ønsker det.

Eller som jeg beskrev i sted, at noen kan ville at advokaten skal

sitte der, men at de sjøl er i et annet, litt mer sånn avsides rom aleine.

Og så kan advokaten høre litt med dem underveis og sjekke litt inn med dem.

Eller at de vil være i sin vante hverdag og kanskje ha litt dialog med advokaten på telefon.

Eller at de gir advokaten fullmakt.

Men det er veldig tilpassa, da.

Anledningen til et formøte i forkant av samtalemøtet, det kan bli veldig viktig.

Og jeg kan bare forklare kort hvorfor jeg tror at ungdom har uttalt seg positivt om det.

Og det handler om at de blir litt sånn myndiggjort.

I det møtet.

De får litt sånn empowerment.

Og de får muligheten til å ta fram kanskje litt sånn overordna hva som er viktig for dem.

Sånn at vi i nemnda vet det litt på forhånd.

De blir litt kjent med oss i nemnda.

Og så er de litt tryggere når møtet starter.

Og det er jo litt viktig at når de skal i møte med en hel haug med voksne og advokater og det hele, at vi trygger de litt ekstra i det rommet.

Så jeg anbefaler at det tas forermøter i forkant av samtaleprosessen.

[SPEAKER_01]

Kanskje vi nå skal gå litt inn på dette med disse samtaleprosessene som virkelig fungerer, og de som kanskje ikke gjør det.

Har du noen tanker rundt det?

[SPEAKER_02]

Ja.

Altså, jeg tror at jeg kan forenkle samtaleprosessen litt.

For det handler jo først og fremst om å prøve ut en samtale når alle involverte partene samtykker til det.

Det er i utgangspunktet bare ett møte vi setter i første omgang.

Dersom alle gjør jobben sin og fyller de rollene de skal ha i loven og forskriften ...

Så kan dette møtet enten så kan det liksom strande fordi man liksom står for langt fra hverandre eller klarer ikke å finne en felles plattform.

Eller så kan det fortsette videre til at man finner fram til en prøveordning.

Og man kan da få et nytt samtalemøte.

Men det er jo sånn at selv om enten om prosessen strander i det samtalemøtet én, eller om prosessen går videre, så tror jeg at det kan være et viktig middel til at partene kan føle seg hørt og forstått.

Og at man kanskje kan hjelpe på samarbeidet mellom partene, da.

Selv om det bare er det første samtalemøtet.

Og det er en ærlig sak at man ikke finner nok utgangspunkt for en felles plattform.

Og at man ikke finner ut noe i fellesskap.

Så det er òg sånn at noen ganger har man bare et møte.
Og så trenger man å tenke seg om.
Og så kan man bare ha et nytt møte.
Så her er det liksom veldig ... Her kan kreativiteten blomstre.
Virkelig.

[SPEAKER_01]

Det er jo gjort en del forskning på hvordan dette har gått.
Det er en del erfaringer og en del resultater knytta til ordningen.
Kan du si noe om det?

[SPEAKER_02]

Vi er jo evaluert i to omganger av forskjellige forskere innen
forskjellige vitenskaper.
Og begge gangene så er faktisk vurderingene gjennomgående svært
positive.
Og viser at det i stor grad oppleves positivt for òg de private
partene.
Vi er veldig fornøyd med at vi tilbyr en meklingsmodell som både har
fokus på partene og på relasjonen de imellom.
Og det er spesielt.
For her tilbyr vi en annen modell enn domstolene ellers.
Og vi er unike fordi vi sitter jo sammen i sånne fellesmøter hele
tida.
Vi har ikke særmøter, som det ofte er mer av i domstolene.
Så det åpnes opp for at vi arbeider med relasjonen og samarbeidet, i
tillegg til at de jobber jo selvfølgelig òg med saken.

[SPEAKER_01]

Og du brenner for dette.
Virkelig, Merete.
Det høres gjennom mikrofonen.
Men vi vet jo òg at det er utfordringer.
Og vi må være innom noen av utfordringene.
Absolutt.
Hva ville du trukket fram som noen av de utfordringene du tenker er
viktige å løfte fram nå?

[SPEAKER_02]

Ja, for det første, og nå burde jeg kanskje arresteres på noen av
ordene jeg har brukt i denne podkasten, men dette med klarspråk er
jo noe som har kommet fram i løpet av Proba sin evaluering.
Der har vi en vei å gå for at det blir enda mer tydelig.
Og så er det òg en mer alvorlig utfordring, er jo at selv om vi
prøver å skape et trygt rom, så er det noen som opplever et press i
det rommet.
Selv om ordningen er frivillig, og vi sier det, så kommer de til et
domstolslignende organ og setter seg ned rundt et bord.
Og da kan det være at noen opplever et press, selv om vi ikke prøver
å skape et press.
Så selv om vi skal støtte partene i å finne sine løsninger, så
opplever jeg flere ganger at selv om vi sjekker det ut ...
Så føler de at vi sitter som en slags domsfunksjon i nemnda når vi
egentlig er et vertskap.

Den ordningen har òg blitt kritisert, og det var litt av utgangspunktet for min artikkel.

Den ble kritisert for å være en samling av voksne som kan bli litt sånn enighetssøkende i en gruppe, og hvor ofte de små barna da ikke er til stede.

Og hva får vi da?

Jeg ser jo at det jeg tenker sjøl er utfordrende med modellen, det er jo at den kan være mer tidkrevende.

Og det kan være utfordrende.

Og av og til så skjønner vi ikke hvor utfordrende det blir før skoen begynner å trykke da.

Og heldigvis så er det sånn at hvis vi har en åpen dialog oss aktørene imellom, så fins det litt måter å prøve å hjelpe til med disse utfordringene på.

Når vi har en god dialog òg aktørene imellom, da.

Men vi har fått òg en tilbakemelding gjennom den siste evalueringen i forhold til at det kan være utfordrende når samtaleprosess det tilbys jo over hele landet.

Statistikken viser jo da at det er ikke helt det samme tilbudet.

Den tilbys ikke i samme grad i Vestland som på Østlandet, f.eks.

Og så er det òg tatt opp av foreldre at man kan føle at nemndledere kan bli for aktive eller for passive.

Og at det kan være noen forskjeller på hvem som har saken.

Og alt dette er jo noe vi tar veldig alvorlig i nemndene.

Og det er klart at det pågår jo etter den siste evalueringen et arbeid knytta til å se nærmere på hvordan kan vi imøtegå utfordringene her.

For å skape en best mulig vanntett ordning for familiene som dette gjelder.

Men òg for barnevernstjenesten.

Det er jo kommet kritikk på dette med press, f.eks. fra barnevernstjenesten.

Og det er òg kommet en del forslag som Proba har kommet med i sin rapport, som vi skal se nærmere på i tida fremover.

Så det blir spennende for nemndene å se på det.

[SPEAKER_01]

Men jeg tenker, Merete, du brenner for dette, og du vet det er noen utfordringer, men det er allikevel en ordning som du setter veldig høyt i ditt arbeid.

Og hva er det som gjør det?

Klarer du å si noe kort om det?

[SPEAKER_02]

Ja, altså, det er jo denne endringen i dynamikken.

Det kan være foreldrene imellom, eller mellom foreldrene og barnevernstjenesten.

Og jeg har sett foreldre i konflikt som forsoner seg i møte.

Fordi barnets behov blir en sånn felles plattform.

Og personlig så har jeg hatt mest glede av at vi kan tilby partene denne mer uformelle, verdige prosessen hvor de sitter igjen med større grad av en slags opplevd prosessrettferdighet.

Jeg så en film her om en dommer som hadde en sånn adopsjonsmusikk, som han satte på når det var en god dag på jobben.

Og jeg hører liksom litt sånn musikk inni meg når jeg ser at folk finner fram til konstruktive løsninger som de kanskje ikke trodde de fant før de kom i møtet.

Så jeg syns at det gir god mening.

Å bringe noe med seg videre inn fra samtaleprosessen inn òg i den ordinære behandlingen.

Selv om vi har den rettssakslignende behandlingen, så vet jeg at det er mange av oss som prøver å bringe den litt mer uformelle tonen òg inn i den mer formelle prosessen.

Og jeg vil veldig gjerne òg trekke frem et eksempel.

Noen foreldre får jo sånt fiendtlig bilde av barnevernstjenesten, og det kan man jo godt forstå.

Barnevernstjenesten har mange roller å ivareta, og de har mye makt.

Så jeg har jo et eksempel hvor jeg hadde en sak som kryssa litt landegrensene òg, bare for å nevne det.

Og der var det en mor som ikke forhandla med kidnappere.

Og det var hennes definisjon av barnevernstjenesten da møtet begynte.

Og det å kunne følge hennes prosess ...

Til at hun ikke forhandler med kidnappere.

Til å øke forståelsen for rollen til barnevernet, samarbeidet med dem.

Og det å få bygge opp tillit.

Og det å bygge tillit er jo ikke så lett.

Det kan være lett å knuse den.

Men det å bygge den opp ...

Det føler jeg gjennom vår prosessform er mye lettere gjennom en serie av møter hvor man har prøveordninger som prøves ut over tid.

Så bygger man den tilliten.

Jeg kommer gjerne tilbake og forteller mer om dette med oppfølgingsarbeidet som nemndene nå skal gjennom.

Og har veldig lyst til å oppsummere det seinere.

Man blir jo aldri kvitt alle utfordringer, men at vi kanskje kan ende opp med et mer enhetlig tilbud innenfor samtaleprosess som innebærer mer likeverdige tjenester for de som kommer til oss, og bruker oss.

Men Wenche, du er jo sakfundig, og meg og deg har jo vært vertskap sammen.

Hva syns du er utfordringene med samtaleprosess, og hva tenker du på som fordelene?

Du har jo sjøl vært i mange samtaleprosesser hos oss i Rogaland.

[SPEAKER_01]

Jeg skal prøve å være litt kort nå, men jeg har jo en god del erfaringer som tilsier at ...

Jeg er i utgangspunktet veldig positiv til ordningen.

Jeg ser jo hvor mye spennende som går an å få til.

Men hvis jeg begynner bitte litt med utfordringene som jeg sjøl har erfart, så ser jeg nok at det av og til kan være litt vanskelig ...

Og være i prosessen hvis rollen ikke er godt nok avklart.

At en av og til kan oppleve at spesielt partenes advokater skal prøve å få den sakkyndige litt over på deres parti.

Og forvente litt mer klare svar.

Og jeg forstår det, for det er sikkert deres rolle i veldig mange

andre setninger.

Men i denne setningen, når vi skal være et vertskap for de andre dere har jobbet med, så blir det veldig viktig å ikke tre inn i den mer bastante situasjonen der du kan si ... Det jeg mener er at ...

Det som jeg ser er viktigst her, er at ...

Det er vel en av de tingene jeg syns kan være litt vanskelig.

Og noen advokater gir seg ikke heller helt, så når du prøver å stille spørsmålene tilbake igjen og være litt diplomatiske, så kan det sette litt dårlig stemning i selve rommet.

Så der tenker jeg at vi har kanskje litt å gjøre i forkant og avklare rollene veldig tydelig hva det betyr å være et vertskap.

[SPEAKER_02]

Og det vil jeg jo bare si at jeg kjenner veldig igjen.

Og det er jo konstatert at det er behov for mer opplæring.

Og jeg tror det er veldig komplisert for advokatene av og til at vår ordning skiller seg så vesentlig fra tingrettens meklingsmodell på dette området.

Sånn at du kommer med generelle kunnskaper inn i bildet.

[SPEAKER_01]

Og kanskje den kunnskapen som du da deler, er for at prosessen skal bevege seg, men ikke for å vise at du tar parti i forhold til de endringene som eventuelt skal skje framover.

Noen ganger så opplever jeg nok òg at ...

Det kan være barnevernstjenesten, men det kan være barnet sjøl.

Eller foreldrene er veldig bastante.

De har på en måte med seg inn på et møte hvordan ting skal være.

Og det er veldig vanskelig å rikke det.

Og det òg tenker jeg er litt utfordrende å være i disse prosessene.

Hvis man ikke går inn i det med et litt mer åpent sinn og det du kaller det for, være reflektert på forhånd, tenkt igjennom det på forhånd.

Og være litt åpen for litt nye måter å se løsninger på.

Og det kan faktisk også av og til være barnevernstjenesten som kan være ...

De har masse erfaringer med seg inn i en sak.

Det kan være vanskelig å få fram hva som er begrunnelsen for at de ikke vil teste ut noe.

Og at en da sitter og undrer seg litt over om det er her vi skal prøve å løse dette, eller ...

Dette bør være den rette plassen, hvorfor kan vi ikke teste ut ting?

Så det kan av og til være litt sånn utfordrende.

Men den største fordelene jeg ser med denne ordningen, er rett og slett dette med at disse bestemte holdningene som en kan ha, de blir utfordra i en sånn prosess.

Vi har i ukedagen testa ut ting.

Så kan en i neste møte oppleve at ungdommen sjøl kommer og sier at 'vet du hva, jeg vil faktisk ha litt Team SAM med fosterforeldrene mine òg'.

Og så kan en komme kanskje i tredje møte, der kanskje far òg sier 'vet du hva, den beste ordningen er kanskje'.

At vi deler på omsorgen her mellom meg og fosterforeldrene.

At en går på en måte den stien sammen med det, og lar hverdagslivet

få lov til å gi litt svar.
Det er det jeg liker best med ordningen.

[SPEAKER_02]

Det er et godt eksempel på at barna og deres interesser og behov blir godt ivare tatt.
Og det der med at de deler det viktigste de har.
Far deler barnet med fosterforeldrene.
Det er det mange eksempler på i samtaleprosessen, som jeg òg ser.

[SPEAKER_01]

Og at det er bevegelser.
Men Merete, før vi avrunder, for det må vi nesten gjøre, så har jeg litt lyst til at lytterne skal få lov å bli litt bedre kjent med deg.
Og en måte å gjøre det enkelt på i en podkast er jo å spørre om det er noe du kunne tenkt deg å dele med lytterne.
Enten det er en bok eller en film, en podkast, en kjent person.
Er det ett alarm du kunne tenkt deg å dele?

[SPEAKER_02]

Ja, absolutt.
Først og fremst vil jeg anbefale boka 'Getting to yes'.
Den handler om sånne forhandlinger etter Harvard-metoden.
Som jo er den metoden vi òg har i denne prosessformen.
Men i forhold til den, kan den være en viktig reise man kan gjøre i privatlivet òg.
Så den har liksom begge deler.
Og for de av dere som vil dykke litt dypere inn i konfliktmekling, sånn som samtaleprosess, så anbefaler jeg denne boken av Vibeke Vindeløv som heter Konfliktmekling.
Den går dypt og forklarer samtaleprosessen mye mer inngående enn det jeg har rukket her i episoden.
Ellers elsker jeg personlig på privaten å lese krim.
Jeg får aldri nok.
Gjerne nordiske forfattere.
Der kan jeg sluke det aller meste.
Så vil jeg også slå et slag for norsk film, som jeg syns har begynt å bli veldig bra.
Der er det veldig mange gode filmer.
Bl.a.
'Affeksjonsverdi', som er ny.

[SPEAKER_01]

I denne episoden har vi møtt Merete Akerø Kasongo som nemndsleder i barnevern og helsenemnda i Rogaland.
Og vi har altså snakket om hva er det som skjer når foreldre, barnevernstjeneste og barna får mulighet til å utforske løsninger sammen i en samtaleprosess.
Hva er det som gjør at denne måten å jobbe på kan gi så gode resultater?
Merete forklarer hvordan samtaleprosess kan bidra til dialog, redusere konfliktnivået og kan òg gi en mer individuelt tilpassa løsning, samtidig som barnets beste alltid skal være styrende for

prosessen.

Vi snakker òg om barns medvirkning, makt, samarbeid, betydningen av å bli sittet og hørt.

Og vi diskuterer ulike muligheter og utfordringer med akkurat denne måten å løse en barnevernssak på.

Løsningene kan prøves ut, det kan justeres.

Både ut ifra hvordan barnet og foreldre og barnevernstjenesten har sine innspill i forhold til dette.

Og det kan endres ulike standpunkter i prosessen.

Så da vil jeg bare si tusen takk til deg, Merete.

Og jeg håper at vi møtes snart igjen i en ny episode.

Tusen takk.

Tusen takk for at jeg fikk komme.

Du har nå hørt på en episode fra Kafé Student.

En podkastserie laget av Institutt for sosialfag ved Universitetet i Stavanger.